

# OVER DE BETEKENIS VAN „IDÉES PRÉCONÇUES” EN ONBEVANGENHEID IN DE EXPERIMENTEELE BIOLOGIE

door  
H. P. WOLVEKAMP <sup>1)</sup>.

1947  
1. Men heeft zich ongetwijfeld in de 20ste eeuw beter rekenschap gegeven van de rol, die de fantasie bij het wetenschappelijk onderzoek speelt, dan in de 2de helft der 19de eeuw, toen vaak theorieën en hypothesen eenvoudig als feiten aanvaard werden. Vele onderzoekers stonden op het naïef realistisch standpunt, dat de natuurwetenschap in staat was de werkelijkheid als z o o d a n i g, z o o a l niet in zijn geheel, dan toch gedeeltelijk te ontsluiëren.

Met de herleeftde belangstelling voor de Kantiaansche filosofie kwam hierin verandering. Tegenwoordig is er wel geen natuuronderzoeker van betekenis meer die in de fundamentele concepties op natuurkundig gebied iets anders ziet dan beelden, berustend, soms op optische, vaker nog op voorstellingen ontleend aan onzen bewegingszin, voorstellingen die ongetwijfeld een zeker waarheidsgehalte hebben, maar met de werkelijke wereld niet mogen worden vereenzelvigd, terwijl in de moderne physica die beelden zelfs nog weer grootendeels schijnen te worden vervangen door mathematisch-logische, voor ons onvoorstelbare relaties.

Bij de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek speelt de hypothese, de idée préconçue van Poincaré, de rol van gangmaker; immers, alleen uitgaande van een bepaalde, als mogelijkheid geponeerde voorstelling van een situatie, een proces of een complex van verschijnselen, kan men de natuur vragen stellen die zin hebben, waarmee overigens niet ontkend wordt, dat een bizarre vraagstelling, een naïef experiment, ja zelfs het toeval soms een zeer belangrijke rol gespeeld hebben bij de ontdekking van feiten van fundamentele betekenis (GALVANI, OERSTEDT).

In de biologie i. h. a., en in de experimentele biologie in het bijzonder hebben, bij het opstellen van theorieën en hypothesen, religieuze en anti-religieuze opvattingen, de eerste genomen in den allerruimsten zin van het woord, en concepties, ontleend aan andere natuurwetenschappen, een belangrijker rol gespeeld dan in physica en chemica, waar de theorieën, tenminste in de 19de en 20ste eeuw, veel meer organisch uit de gegevens dezer wetenschappen zelf gegroeid zijn.

<sup>1)</sup> Omgewerkt verslag van een voordracht, gehouden op het Tweede Congres der Chr. Ver. van Natuur- en Geneeskundigen.